Minister Rodziny,
Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.3.29.2024
Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pani
Małgorzata Kidawa-Błońska
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Marszałek,

w odpowiedzi na oświadczenie senatorskie, znak: 19-448, Pana Senatora Ryszarda Majera, złożone 3 października 2024 r., w sprawie braku prawa do powtórnego przeliczenia emerytury kobietom, które nie przystąpiły do OFE, proszę o przyjęcie poniższych wyjaśnień.

Z dniem 1 stycznia 1999 r. weszła w życie reforma powszechnego systemu emerytalno-rentowego. Kwestie uprawnień do świadczeń emerytalno-rentowych oraz zasady ustalania ich wysokości regulują przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1251, z późn. zm.). W wyniku reformy powszechnego systemu emerytalno-rentowego zostały utworzone, na podstawie przepisów ustawy z dnia 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1113), otwarte fundusze emerytalne.

W związku z reformą emerytalną i utworzeniem otwartych funduszy emerytalnych (OFE), ubezpieczeni urodzeni po 1948 r. a przed rokiem 1969, z wyjątkiem osób pobierających emeryturę, mieli możliwość, w terminie do dnia 31 grudnia 1999 r., na swój wniosek przystąpić do wybranego OFE.

W związku z tym, w przypadku osób, które nie przystąpiły do OFE składka na ubezpieczenie emerytalne jest w całości odprowadzana przez płatnika składek do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Natomiast w przypadku osób, które przystąpiły do OFE, składka emerytalna jest dzielona na dwie części. Jedna jest ewidencjonowana na koncie w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych (I filar emerytalny), a druga podlega przekazaniu na rzecz OFE, a po zmianach w systemie ubezpieczeń społecznych z lat 2011-2014 r. na subkonto i OFE (II filar emerytalny).

W miejscu tym, w związku z uwagami Pana Senatora, należy wyjaśnić, że utworzone w 2011 r. subkonta dotyczą jedynie osób, dla których podział składki, o którym mowa w art. 22 ust. 3 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 497, ze zm.), jest obowiązkowy oraz osób urodzonych w latach 1949-1968, które zgodnie z art. 111 tej ustawy przystąpiły do wybranego otwartego funduszu emerytalnego. Dla pozostałych osób, urodzonych przed 1969 r., subkonta nie były tworzone. Wynika to wprost z art. 22 w związku z art. 111 tej ustawy. Subkonta stanowią bowiem realizację, wynikającego z przepisów o otwartych funduszach emerytalnych postulatu stworzenia otwartych funduszy emerytalnych typu B, a więc funduszy bezpiecznych, do których przenoszone byłyby środki członków OFE na kilka lat przed osiągnięciem przez nich wieku emerytalnego. W wyniku zmian z lat 2011-2014 funkcję tę zaczęły pełnić subkonta w ZUS.

Przystąpienie przez ubezpieczonych urodzonych po 1948 r., a przed rokiem 1969 do OFE stanowiło oświadczenie woli o wyborze ubezpieczenia emerytalnego na zasadach określonych dla osób urodzonych po 31 grudnia 1968 r., dla których przystąpienie do OFE

tel. 222-500-108
info@mrips.gov.pl
https://www.gov.pl/web/rodzina
ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa

było obowiązkowe. Przesądzało to o odmiennym poziomie, w dniu przejścia na emeryturę, zgromadzonych środków emerytalnych w ramach II filaru emerytalnego w stosunku do środków emerytalnych, które nie podlegały podziałowi i w całości zostały zewidencjonowane na koncie emerytalnym Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Wynika to ze sposobu zarządzania środkami emerytalnymi w ramach II filara, które, po pobraniu opłat od wpływających do OFE składek, inwestowane są na rynku kapitałowym przez OFE lub zapisywane na subkoncie w ZUS i waloryzowane w sposób odmienny od waloryzacji środków zapisanych na koncie w ZUS w ramach I filaru.

Dobrowolność członkostwa w OFE wynikała z podjęcia przez ubezpieczonego ryzyka inwestycyjnego, którym charakteryzują się rynki finansowe oraz z rezygnacji z prawa do wcześniejszej emerytury, a także z przyjęcia, że emerytura będzie ustalana na innych zasadach niż w przypadku osób, które nie przystąpiły do OFE. Dawało to jednocześnie ubezpieczonym gwarancję, że środki zgromadzone w II filarze będą podlegały dziedziczeniu.

Przyjęcie takich rozwiązań spowodowało, że emerytury osób, które przystąpiły do OFE są obliczane na zasadach uwzględniających odmienność gromadzenia i pomnażania środków na etapie inwestycyjnym oraz uwzględniają gwarancje związane z dziedziczeniem na tym etapie środków z II filara. W związku z tym, dla tej grupy ubezpieczonych zostały ustanowione okresowe emerytury kapitałowe, regulowane przepisami ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 926) w brzmieniu nadanym od 1 października 2017 r. przepisami ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 38).

Na podstawie obowiązujących przepisów ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych, ze środków zewidencjonowanych na subkoncie w ZUS przysługuje okresowa emerytura kapitałowa. Okresowa emerytura kapitałowa przysługuje członkowi otwartego funduszu emerytalnego do ukończenia 65. roku życia.

Członek otwartego funduszu emerytalnego nabywa prawo do okresowej emerytury kapitałowej, jeżeli ukończył 60 lat oraz kwota środków zewidencjonowanych na subkoncie, ustalona na ostatni dzień miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego zostanie przyznana emerytura, jest równa lub wyższa od dwudziestokrotności kwoty dodatku pielęgnacyjnego.

Prawo do okresowej emerytury kapitałowej wygasa: w przypadku śmierci członka otwartego funduszu emerytalnego; z dniem poprzedzającym dzień, w którym członek otwartego funduszu emerytalnego ukończył 65. rok życia; w przypadku wyczerpania środków zewidencjonowanych na subkoncie.

Należy dodać, że przepisami ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wprowadzono zmiany w przepisach ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, na podstawie których przywrócono - dla ubezpieczonych urodzonych po 31 grudnia 1948 r. - wiek przejścia na emeryturę wynoszący dla ubezpieczonych-kobiet co najmniej 60 lat, a dla ubezpieczonych-mężczyzn co najmniej 65 lat.

W myśl przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, po osiągnięciu wieku emerytalnego wynoszącego 65 lat przez osobę, która pobierała okresową emeryturę kapitałową do dnia poprzedzającego osiągnięcie tego wieku, emeryturę z Funduszu oblicza się ponownie z urzędu, z tym że do

obliczenia emerytury przyjmuje się średnie dalsze trwanie życia ustalone dla wieku 65 lat, obowiązujące w dacie osiągnięcia tego wieku przez osobę.

Podstawę obliczania emerytury stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury oraz zwaloryzowanego kapitału początkowego, a także kwoty środków zewidencjonowanych na subkoncie w ZUS, z tym że przy ustalaniu podstawy obliczania emerytury nie uwzględnia się kwot zwiększeń składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego uzyskanych w wyniku waloryzacji kwartalnej, przeprowadzonej w celu obliczenia dotychczas przysługującej emerytury z Funduszu.

Emerytura z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie może być niższa od kwoty odpowiadającej wysokości emerytury z Funduszu i okresowej emerytury kapitałowej przysługującej w dniu poprzedzającym osiągnięcie wieku emerytalnego wynoszącego 65 lat.

W przypadku osób, którym przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 38), tj. przed 1 października 2017 r., ustalono prawo do okresowej emerytury kapitałowej, na okres do dnia poprzedzającego osiągnięcie wieku emerytalnego, emerytura z Funduszu podlega ponownemu obliczeniu na wniosek zgłoszony po osiągnięciu wieku 65 lat, a do dnia poprzedzającego dzień osiągnięcia wieku emerytalnego, do którego została im przyznana okresowa emerytura kapitałowa, o ile pobierały okresową emeryturę kapitałową do dnia poprzedzającego dzień zgłoszenia tego wniosku, przy czym do ponownego obliczenia emerytury z Funduszu przyjmuje się średnie dalsze trwanie życia ustalone dla wieku osiągniętego w dniu zgłoszenia wniosku, według tablicy trwania życia obowiązującej w tym dniu. Emerytura z Funduszu w przeliczonej wysokości przysługuje od miesiąca zgłoszenia wniosku, nie wcześniej niż od dnia osiągnięcia wieku 65 lat. Emerytura z Funduszu ponownie obliczona nie może być niższa od kwoty odpowiadającej wysokości emerytury z Funduszu i okresowej emerytury kapitałowej, przysługującej w dniu poprzedzającym dzień, od którego nastąpiło ponowne obliczenie emerytury z Funduszu.

W przypadku kobiet, które przystąpiły do OFE emerytura ustalana w powszechnym wieku emerytalnym, wynoszącym dla kobiet 60 lat, nie jest świadczeniem dożywotnim, gdyż takim świadczeniem nie jest emerytura okresowa. Emerytura okresowa jest jedynie swoistym świadczeniem przejściowym, stanowiącym formę tzw. programowanej wypłaty. Zgodnie z założeniami reformy emerytalnej, ustalenie świadczenia dożywotniego jest możliwe dopiero w wieku 65 lat (przy przyjętym założeniu równego wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn). Wtedy też przyznawane świadczenie staje się świadczeniem dożywotnim, a więc emeryturą w klasycznym ujęciu. Jednocześnie jednak radykalnie zmienia się możliwość dziedziczenia zgromadzonych do wypłaty tego świadczenia środków na subkoncie osoby ubezpieczonej. Skutkuje to brakiem możliwości ich dziedziczenia po trzech latach pobierania tej emerytury (ustalonej w wieku 65 lat, na tych samych zasadach jak w przypadku emerytur mężczyzn).

Różnice w sposobie wypłaty emerytur dla osób, które nie przystąpiły do OFE wynikają z faktu, że ich emerytury są wypłacane w oparciu o składki, które nie podlegały podziałowi na I i II filar emerytalny, gdyż cała składka na ubezpieczenie emerytalne ubezpieczonych, którzy nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego, ewidencjonowana jest wyłącznie na koncie w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych. Tym samym, ustalone

w powszechnym wieku emerytalnym, wynoszącym dla kobiet 60 lat, świadczenie emerytalne tych ubezpieczonych jest świadczeniem dożywotnim.

Należy dodać, że osoby, które po przejściu na emeryturę podjęły aktywność zawodową, z której tytułu podlegały ubezpieczeniu społecznemu, mogą wystąpić o ponownie ustalenie wysokości emerytury poprzez doliczenie nieuwzględnionych dotychczas okresów składkowych. Ponowne ustalenie wysokości świadczenia następuje na wniosek osoby zainteresowanej, który może być składany nie częściej niż raz w roku.

Obecnie w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej nie są prowadzone prace w kierunku zmiany tych przepisów. Jednocześnie zapewniam, że w resorcie są analizowane i rozważane wszystkie postulaty zgłaszane przez świadczeniobiorców i osoby ubezpieczone, w tym również dotyczące zmiany przepisów emerytalno-rentowych. Zgłaszane uwagi są dla resortu istotną wskazówką przy podejmowaniu w przyszłości działań zmierzających do doskonalenia obowiązujących rozwiązań systemu emerytalno-rentowego.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
dr hab. Sebastian Gajewski, prof. uczelni
Podsekretarz Stanu
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/